

NEOLOGISMS

IN THE LIGHT OF THE NEW SLOVENIAN NORMATIVE GUIDE

Urška Vranjek Ošlak, Helena Dobrovoljc
ZRC SAZU, Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language

1. Overview

- ▶ historical and contemporary overview
- ▶ detection of neologisms in contemporary Slovenian language
- ▶ treatment and incorporation of neologisms in the new Slovenian Normative Guide

2. Fran

- ▶ web portal: dictionaries of the Fran Ramovš Institute of the Slovenian Language
- ▶ fran.si
- ▶ integrated and non-integrated language resources
- ▶ rich language resource for Slovenian

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

🔍

Splošni Etimološki Zgodovinski Terminološki Narečni Svetovanje Zbirke

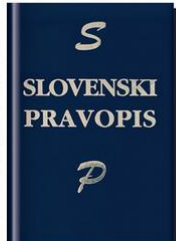
Slovar slovenskega knjižnega jezika²

eSSKJ – Slovar slovenskega knjižnega jezika

Sinonimni slovar slovenskega jezika

Slovenski pravopis

ePravopis – Slovenski pravopis

Sprotni slovar slovenskega jezika

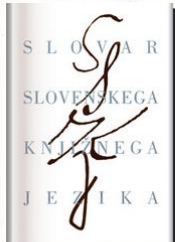
Slovar slovenskih frazemov

Slovar pregovorov in sorodnih paremioloških izrazov

Slovenska vezljivost

Slovar slovenskega knjižnega jezika

- ▶ used by professional users of language as well as the general public
- ▶ functionalities to meet all needs

Fran

Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Išči po vseh slovarjih

Splošni Etimološki Zgodovinski Terminološki Narečni Svetovanje Zbirke

Slovar slovenskega knjižnega jezika*

eSSKJ – Slovar slovenskega knjižnega jezika

Sinonimni slovar slovenskega jezika

Slovenski pravopis

ePravopis – Slovenski pravopis

Sprotni slovar slovenskega jezika

Slovar slovenskih frazemov

Slovar pregovorov in sorodnih paremioloških izrazov

Slovenska vezljivost

Slovar slovenskega knjižnega jezika

Fran

opeka

ADVANCED SEARCH

Napredno iskanje O Franu

SEARCH RESULTS

NAVIGATION PANEL

Razvrsti po iztočnicah Tiskanje

Zadetki iskanja

opeka -e ž (ē) **izdelek, navadno iz gline, za zidanje ali pokrivanje ostrešja**; zidar potrebuje še sto opek; toča je razbila več opek

// ed. **več takih izdelkov, taki izdelki**: delati, žgati opeko; zidati z opeko; strehe so krite z opeko; tlak iz opeke; sušilnica za opeko; njegov obraz je bil rdeč kot opeka / cementna opeka; luknjičasta, votla, zlebasto opeka; polna opeka *ki nima votlin, votlinic*; slemenska, stropna, strešna, zidna opeka

- metal. kislá opeka *obstojna v ognju*; teh. magnezitna opeka *iz žganega magnezita*; šamotna opeka

opeka -e ž (ē) **~e so vezane z malto**; snov. zidati z ~o

opěka -e ž Celotno geslo Etimološki

opěka, f. der gebrannte Ziegel, der Backstein, Guts., Mur., Cig., Jan., Mik., nk. Pleteršnik

opeka (Iz Slovarja Pohlinovih pripisov) ž, **later. zegl. oppéka** Vorenc

opeka gl. cegel

- **geselski sestavek / kazalka** Črnovrški

opeka gl. cegla, korec, medon

- **kazalka**
- cegla: **geselski sestavek**
- korec: **geselski sestavek**
- medon: **geselski sestavek** Bovški

opeka gl. cegel, kikinda Celotno geslo Kostelski

Število zadetkov: 8

Vse na Franu 9 169

Slovarji ← **DICTIONARIES**

SSKJ	1	53
SNB	0	2
SSSJ	0	0
SSKJ ²	1	53
Pravopis	1	26
SPT	0	0
Frazeološki	0	0
Etimološki	1	8
Zgodovinski	2	22
Terminološki	0	0
Narečni	3	5

Svetovanje ← **COUNSELLING**

Jezikovno 0 0

Oddajte vprašanje

Terminološko 0 0

Oddajte vprašanje

Korpusi, zbirke ← **CORPORA, OTHER**

Termania

Gigafida

Nova beseda

Kres

Besede

Besedišče

Gos

O'beseda

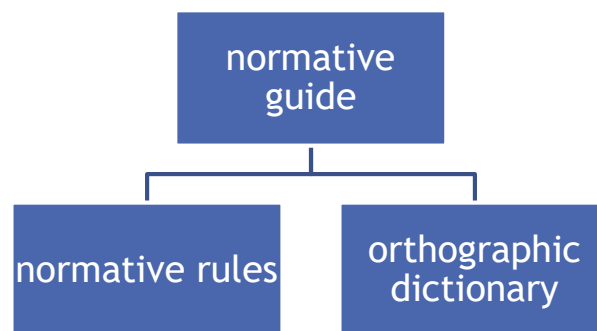
Predlagajte ← **USER SUGGESTIONS**

Nove slovenske ustreznice

Nove besede

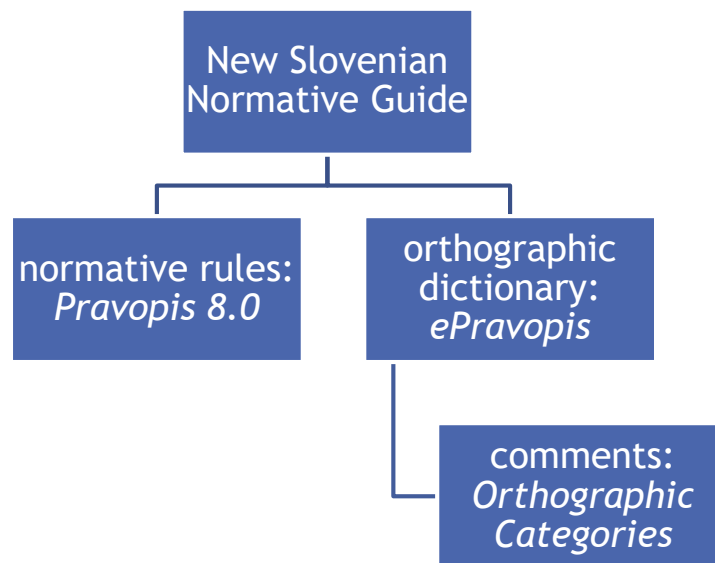
3. Slovenian Normative Guides

- ▶ Slovenian standard language
- ▶ normative guide: *pravopis*; *Rechtschreibung*
- ▶ information about the acceptability of language elements for standard language use
- ▶ monolingual descriptive dictionary (1970-1991), normative guide (1990, 2001)
- ▶ asynchronous codification

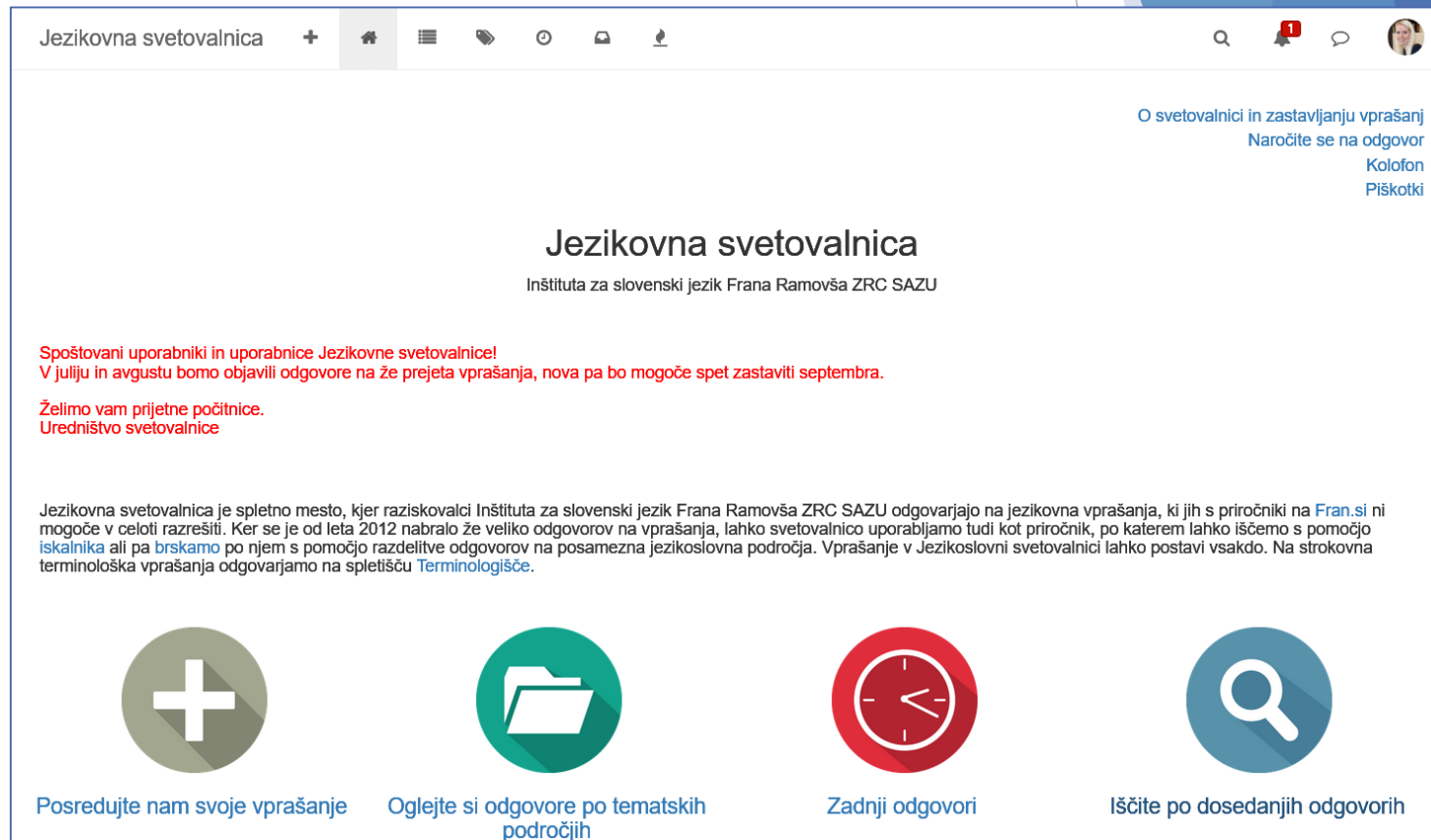
4. The New Concept

- ▶ problem-based approach

5. Language Counselling Service

- ▶ central online language counselling platform for the Slovenian language
- ▶ language description gaps
- ▶ provisional online language manual
- ▶ inadequacy of current language manuals

Jezikovna svetovalnica

O svetovalnici in zastavljanju vprašanj
Naročite se na odgovor
Kolofon
Piškotki

Jezikovna svetovalnica

Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

Spoštovani uporabniki in uporabnice Jezikovne svetovalnice!
V juliju in avgustu bomo objavili odgovore na že prejeta vprašanja, nova pa bo mogoče spet zastaviti septembra.

Želimo vam prijetne počitnice.
Uredništvo svetovalnice

Jezikovna svetovalnica je spletno mesto, kjer raziskovalci Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU odgovarjajo na jezikovna vprašanja, ki jih s priročniki na [Fran.si](#) ni mogoče v celoti razrešiti. Ker se je od leta 2012 nabralo že veliko odgovorov na vprašanja, lahko svetovalnico uporabljamo tudi kot priročnik, po katerem lahko iščemo s pomočjo [iskalnika](#) ali pa [brskamo](#) po njem s pomočjo razdelitve odgovorov na posamezna jezikoslovna področja. Vprašanje v Jezikoslovni svetovalnici lahko postavi vsakdo. Na strokovna terminološka vprašanja odgovarjamo na spletišču [Terminologišče](#).

 Posredujte nam svoje vprašanje

 Oglejte si odgovore po tematskih področjih

 Zadnji odgovori

 Išcite po dosedanjih odgovorih

6. Neologism in Slovenian Orthography

- ▶ neologisms: new words, new multiword units, new elements of word formation, and new meanings of any of these
- ▶ challenging for the users of language: normative guide!
  - ▶ (1) the lexeme is not included in any of the existing dictionaries or other manuals
  - ▶ (2) the research on written language usage suggests multiple variants
  - ▶ (3) the phonetic realisation of (borrowed) lexemes in Slovenian is difficult or has multiple variants
- ▶ questions in the Language Counselling Service
- ▶ Slovenian linguistic tradition: neologisms frowned upon, seen as damaging for the language

7. Neologism (sub-)types

- ▶ new common nouns:
  - ▶ neologisms as a result of translation or adaptation of newer borrowed expressions, e.g., *fedžoja* (feijoa), *kovč* (coach), *timbuilding* (team-building);
  - ▶ appellativization of proper names, e.g., *zika* (Zika virus), *marburg* (Marburg virus);
  - ▶ new acronyms, e.g., *COVID-19*, *mRNA*, *PCR*;
  - ▶ transition from acronyms to ordinary words, e.g., *kovid* < *COVID-19*, *sars* < *SARS*, *mers* < *MERS*;
  - ▶ feminine nouns, e.g., *kupka* (female customer), *piska* (female writer);
  - ▶ compounds from prepositional phrases, e.g., *nesimptomičen* (asymptomatic), *anticepilec* (male anti-vaccinationist);
  - ▶ blended words, e.g., *hekaton* (hackathon), *jogalates* (yogalates).
- ▶ new common noun forms and compounds, e.g., *telešenje* (embodiment);
- ▶ new proper names (*Android*; *AstraZeneca*, *BioNTech*, *Vaxzevria*; *Teams*, *Zoom*);
- ▶ new anthroponyms, e.g., *Ciudademexičan*/*Ciudadčan* (male inhabitant of Mexico City), etc.

Jezikovna svetovalnica + 🏠 ☰ 🖱 ⌚ 📧 🔥 🔍 🔔 💬 👤

Neenotno podomačevanje rastlin: »žizula« in »fedžoja« **DISCREPANCIES IN ADAPTATION: jujube VS. feijoa**

podomačevanje občnih poimenovanj PRAVOPIS PODOMAČEVANJE OBČNIH POIMENOVANJ PREVZEMANJE FEJJOA ŽIŽULA 📧 ✎ ⌵

Z Moderator

Vprašanje:

Pri reševanju križanke me je presenetilo, da je v isti križanki ena rastlina poimenovana *žizula*, druga pa *fejjoa*. Kako pojasnujete različno podomačevanje?

Odgovor:

Beseda *žizula* ali *žizola* (*Ziziphus jujuba*, starejši varianti tudi *žizulek* in *žizulja*, Pleteršnik; prim. še geslo *žizula* v Bezlajevem Etimološkem slovarju slovenskega jezika) se pri nas pojavlja v narečjih primorske narečne skupine (npr. *žizola* v Sv. Antonu), prav tako pa tudi v hrvaških čakavskih narečjih (npr. *žizula* na Cresu); v obeh primerih je verjetno izposojena iz stičnih italijanskih in furlanskih narečij (prim. *šišole* v Izoli, furlansko *'sisule*, *'zizule*). Romanska beseda izvira iz latinskega *zizyphum* v enakem pomenu, preoblikovanega z manjšalno pripono *-ola* (tako Skok pod *čičimak*). Pri besedi *žizula* torej ne gre za podomačeno kulturno izposojenko, temveč za **poknjiženo ljudsko besedo**. Nekateri jo prevajajo kot kitajski datelj.

Na drugi strani ima fitonim *fejjoa* status **kulturne izposojenke** in se v tem zapisu pojavlja tudi v drugih sodobnih evropskih jezikih. V slovenščino je morala prodreti enkrat po letu 1898, kot je mogoče sklepati iz naslednje novice ([Kmetovalec XV/17](#), str. 134):

Nova sadna rastlina. Francoski rastlinoslovec Andrée je na svojem potovanju v znanstvene namene v Laplati v južni Ameriki našel nov sadni grm, ki se latinski imenuje *Feijoa Selloviana*. Ta grm zraste do 3½ m visok ter rodi podolgaste, jajčaste jagode, 4 do 5 cm dolge ter 3 do 5 cm široke, ki ostanejo zelene tudi tedaj, ko so zrele. Jagodovo meso je trdo, belo, zelo sočno, sladko, ananasovega okusa in prav prijetno diši. Andrée je to rastlino vsadil v južni Franciji. Sedaj je rastlina vsa v cvetu. Ako bo ta rastlina uspevala tudi po drugih krajih v Evropi, pridobimo z njo dragocen južni sad.

Besedo *fejjoa* bi uvrstili med pisno nepodomačena občna poimenovanja po klasifikaciji predloga novega pravopisa, v katerem o razlogih za odsotnost pisne podomačitve piše naslednje:

Razlogi za ohranjanje izvirnega zapisa so različni. Najpogosteje ohranjajo zapis tiste besede in besedne zveze, ki jih zaradi naglasnih, glasovnih ali zapisovalnih posebnosti izvirnega jezika težje pisno podomačujemo (*au pair, jet set, mainstream, nouveau riche, underground*), ali tiste, pri katerih so družbene okoliščine rabe teh enot bolj naklonjene nepodomačenemu zapisu, npr. v nekaterih strokah

Domače ali prevzeto: »covid-19« ali »kovid 19«

podomačevanje občnih poimenovanj **PRAVOPIS** **PODOMAČEVANJE OBČNIH POIMENOVANJ** KRATICE COVID-19

Moderator

Vprašanje:

Pred časom sem spraševal glede izgovarjave *covida-19*, zdaj pa dopolnujem vprašanje še glede zapisa: najbrž lahko začnemo pisati poslovenjeno *kovid*, številko pa tudi brez vezaja, saj to olajša sklanjanje (*kovida 19*)?

Odgovor:

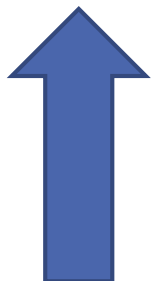
Na del vprašanj, ki jih zastavljate, smo v Jezikovni svetovalnici že odgovorili, in sicer najdete pojasnila na povezavah:

- *covid-19* se [sklanja](#), če je kratica moškega spola;
- [zakaj vezaj v kratiki](#) in ali vpliva na sklanjanje;
- če bi bil [kratica covid-19 ženskega spola](#) se ne bi sklanjala;
- slovenska kratica bi se glasila [kovib-19](#), a je nismo tvorili in smo zgolj prevzeli najbolj razširjeno ter je pisno nismo slovenili.

Kratico *covid-19* (< coronavirus disease 2019), ki jo lahko zapišemo z malimi (*covid-19*) ali velikimi črkami (*COVID-19*), običajno zapisujemo nepodomačeno, torej z vzglasnim c, kot navaja tudi [Sprotni slovar slovenskega jezika](#). Podomačena različica se v gradivu pojavlja zelo redko, in to trenutno večinoma tako, da učinkuje stilno zaznamovano (denimo v naslovih spletnih novic), npr. *Ime česa je kovid: novo orožje propagandne vojne; Prikazovanje prispevkov po oznaki: kovid 19; Trem policistom, ki so delali v Dolgi vasi, potrdili okužbo s kovid 19.*

Proces podomačevanja prevzetih besed je sprememba, ki poteka postopoma in je odvisna od prepleta več različnih dejavnikov (ne zgolj jezikoslovnih). Pri nekaterih prevzetih besedah se podomačeni zapis nikoli ne uveljavi, zelo pogosto pa se tudi dogaja, da v rabi soobstajata obe možnosti zapisa. Kot je navedeno v [Sprotnem slovarju slovenskega jezika](#), je v sodobni rabi najbolj uveljavljeno pregibanje z glasovnimi končnicami (*covid-19*, *covida-19*, *covidu-19*, *covid-19*, pri *covidu-19*, s *covidom-19*), čeprav bi zaradi vezaja v besedi pričakovali, da se prva sestavina ne pregiba oz. pregiba z ničtimi končnicami.

To sicer ne pomeni, da se pregibanje z ničtimi končnicami ne pojavlja (npr. *Ob sumu na okužbo s covid-19 ostanite mirni, večinoma to okužbo zdravi otroci prebolijo brez*

Zadetki iskanja

kôvid kôvida tudi **kóvid** kóvida *samostalnik moškega spola*

Celotno geslo ePravopis

covid-19 covida-19 [kôvid-devétnajst in kóvid-devétnajst tudi kôvid-devetnájst in kóvid-devetnájst] *samostalnik moškega spola; kratica*

Celotno geslo ePravopis

COVID-19 COVID-19 [kôvid-devétnajst in kóvid-devétnajst tudi kôvid-devetnájst in kóvid-devetnájst] *samostalnik moškega spola; kratica*

Celotno geslo ePravopis

Število zadetkov: 3

Vse na Franu 48 1832

Slovarji

SSKJ ²	3	3
eSSKJ	0	0
Sinonimni	2	2
Pravopis	1	1464
ePravopis	3	4
Sprotni	2	12
Frazeološki ▾	0	0
Vezljivostni ▾	0	0
Etimološki ▾	0	1
Zgodovinski ▾	24	303
Terminološki ▾	0	1
Narečni ▾	0	0
Arhiv ▾	3	3

Svetovalnica

Jezikovna 10 33

headword with morphological information

COVID-19 COVID-19

predlog

Kratice
Pravopisne zanimivosti

Jezikovna svetovalnica

//ePravopis

slovar

ePravopis – Slovenski pravopis

GSM

Slovnični podatki

part of speech

Besedna vrsta

samostalnik moškega spola

pronunciation

Pravopisna oznaka

kratica

Izgovor

kôvid-devétnajst in kóvid-devétnajst tudi kôvid-devetnájst in kóvid-devetnájst

Zgledi in opozorila

semantic information with examples and normative labels

|koronavirusna bolezen 2019]: Prvi primer COVID-19 je bil zaznan sredi novembra leta 2019 na Kitajskem; podatki o epidemiji COVID-19 v Sloveniji

Povezani podatki

Tuje različice imena

angl. Coronavirus Disease 2019

8. Conclusion

- ▶ Neologisms are challenging for the users of language: no better place for them than in a normative guide, namely in the corresponding orthographic dictionary.
- ▶ The new concept of the Slovenian normative guide allows us to better detect what is difficult for language users, and to adapt our strategies when preparing a manual for them to use.
- ▶ The Language Counselling Service gives us up-to-date information on what is difficult for the users of language NOW.

Hvala! Thank you!

Fran > Pravopis   [Napredno iskanje](#) [O slovarju ▾](#)

[Pravila](#) [Razvrsti po iztočnicah ▾](#) [Tiskanje ▾](#)

Zadetki iskanja

hvála¹ -e ž, poj. (á) zaslužiti ~o; prazna ~ [Pravopis](#)

hvála² povdk. (á) *komu/čemu za kaj* Prijateljem iskreno ~ ~ pomoč; ~ bogu za srečne okoliščine; ~, prijatelji [Pravopis](#)

hvála³ čustvov. člen. (á) ~ lepa; Kako se imate? -Hvala, dobro; Dober tek! -Hvala, enako; Dobro se je izteklo, ~ bogú; ~, ne kadim [Pravopis](#)

Hvála -e in **Hvála** -a m, oseb. i., psp (á; á)
Hválovka -e ž, oseb. i. (á) ljud.
Hvál -a -o (á), *Hválin -a -o (á) [Pravopis](#)

Število zadetkov: 4

Vse na Franu 25 410

Slovarji

SSKJ ²	1	61
eSSKJ	0	1
Sinonimni	3	4
Pravopis	4	18
ePravopis	0	0
Sprotni	0	3
Frazeološki ▾	2	50
Vezljivostni ▾	0	2
Etimološki ▾	1	13